

32004L0038

2004 4 30

EUROPOS SĄJUNGOS OFICIALUSIS LEIDINYS

L 158/77

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2004/38/EB

2004 m. balandžio 29 d.

dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB

(tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

savarankiškai dirbantiesiems asmenims ir studentams bei kitiems nedirbantiems asmenims, kad būtų supaprastinta ir sustiprinta visų Sąjungos piliečių laisvo judėjimo ir apsigyvenimo teisė.

atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 12, 18, 40, 44 ir 52 straipsnius,

atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą ⁽¹⁾,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽²⁾,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę ⁽³⁾,

laikydami Sutarties 251 straipsnyje nustatytos tvarkos ⁽⁴⁾,

kadangi:

(1) Sąjungos pilietybė kiekvienam Sąjungos piliečiui suteikia pirminę ir asmeninę teisę laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taikant Sutartyje ir jai vykdyti patvirtintose priemonėse nustatytus apribojimus ir reikalavimus.

(2) Laisvas asmenų judėjimas sudaro vieną iš pagrindinių vidaus rinkos, kuri yra teritorija be vidaus sienų, kurioje laisvė užtikrinta pagal Sutarties nuostatas, laisvių.

(3) Sąjungos pilietybė turėtų būti pagrindinis valstybių narių piliečių statusas, kai jie naudojami savo teise laisvai judėti ir gyventi šalyje. Todėl būtina sisteminti ir persvarstyti esamus Bendrijos instrumentus, atskirai skirtus darbuotojams,

(4) Siekiant sutvarkyti padėtį sektorių po sektoriaus, laisvo judėjimo ir gyvenimo šalyje teisei taikyti laipsnišką metodiką ir lengvinti naudojimąsi šia teise, reikia vieno teisinio akto, skirto iš dalies pakeisti 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje ⁽⁵⁾ ir panaikinti tokius aktus: 1968 m. spalio 15 d. Tarybos direktyvą 68/360/EEB dėl valstybių narių darbuotojų bei jų šeimų judėjimo ir teisės apsigyventi Bendrijoje apribojimų panaikinimo ⁽⁶⁾, 1973 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvą 73/148/EEB dėl valstybių narių piliečių judėjimo ir gyvenimo Bendrijoje apribojimų, susijusių su įsisteigimu ir paslaugų teikimu, panaikinimo ⁽⁷⁾, 1990 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvą 90/364/EEB dėl teisės apsigyventi ⁽⁸⁾, 1990 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvą 90/365/EEB dėl pagal darbo sutartį ir savarankiškai dirbančiųjų asmenų, kurie nutraukė savo profesinę veiklą, teisės apsigyventi ⁽⁹⁾ ir 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyvą 93/96/EEB dėl studentų teisės apsigyventi ⁽¹⁰⁾.

(5) Visų Sąjungos piliečių teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje turėtų būti suteikiama ir jų šeimos nariams, neatsižvelgiant į pilietybę, jei ta teise naudojamas pagal objektyvius laisvės ir orumo reikalavimus. Šioje direktyvoje „šeimos narys“ turėtų reikšti ir registruotą partnerį, jei priimančiosios valstybės narės teisė traktuoja registruotą partnerystę kaip lygiavertę santuokai.

⁽¹⁾ OL C 270 E, 2001 9 25, p. 150.

⁽²⁾ OL C 149, 2002 6 21, p. 46.

⁽³⁾ OL C 192, 2002 8 12, p. 17.

⁽⁴⁾ 2003 m. vasario 11 d. Europos Parlamento nuomonė (OL C 43 E, 2004 2 19, p. 42), 2003 m. gruodžio 5 d. Tarybos bendroji pozicija (OL C 54 E, 2004 3 2, p. 12) ir 2004 m. kovo 10 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽⁵⁾ OL L 257, 1968 10 19, p. 2. Reglamentas su paskutiniais pakeitimais, padarytais Reglamentu (EEB) Nr. 2434/92 (OL L 245, 1992 8 26, p. 1).

⁽⁶⁾ OL L 257, 1968 10 19, p. 13. Direktyva su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2003 m. Stojimo aktu.

⁽⁷⁾ OL L 172, 1973 6 28, p. 14.

⁽⁸⁾ OL L 180, 1990 7 13, p. 26.

⁽⁹⁾ OL L 180, 1990 7 13, p. 28.

⁽¹⁰⁾ OL L 317, 1993 12 18, p. 59.

- (6) Siekiant išlaikyti šeimos vienybę platesne prasme ir nepažeidžiant diskriminacijos pilietybės pagrindu draudimo, priimančioji valstybė narė asmenų, kurie neįtraukti į šeimos narių apibrėžimą pagal šią direktyvą ir todėl neturi automatinės įvažiavimo ir gyvenimo teisės, padėti nagrinėti pagal savo teisės aktus ir nusprendžia, ar tokiems asmenims galėtų būti leista įvažiuoti ir gyventi šalyje, atsižvelgdama į jų santykį su Sąjungos piliečiu ar bet kurias kitas aplinkybes, pvz., jų finansinį ar fizinį priklausomumą nuo Sąjungos piliečio.
- (7) Su Sąjungos piliečių laisvu judėjimu valstybių narių teritorijoje susiję formalumai turėtų būti aiškiai apibrėžti, nepažeidžiant patikrinimui ties šalių sienomis taikytinų nuostatų.
- (8) Siekiant palengvinti šeimos narių ne valstybės narės piliečių laisvą judėjimą, tie, kurie jau gavo leidimo gyventi šalyje kortelę, turėtų būti atleisti nuo reikalavimo gauti įvažiavimo vizą, numatytą 2001 m. kovo 15 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 539/2001, nustatančiame trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašus ⁽¹⁾, arba, kai taikytina, atitinkamuose nacionaliniuose teisės aktuose.
- (9) Sąjungos piliečiai turėtų turėti teisę ne ilgesnį kaip trijų mėnesių laikotarpį gyventi priimančiojoje valstybėje narėje netaikant jiems jokių reikalavimų ar formalumų, išskyrus reikalavimą turėti galiojančią tapatybės kortelę ar pasą, nepažeidžiant galimybės taikyti palankesnę traktavimą ieškantiems darbo, pripažintą Teisingumo Teismo precedentine teise.
- (10) Tačiau savo teisėmis gyventi besinaudojantys asmenys neturėtų tapti nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai per pradinį gyvenimo joje laikotarpį. Todėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisė gyventi šalyje ilgesnį kaip trijų mėnesių laikotarpį turėtų būti suteikiama taikant tam tikrus reikalavimus.
- (11) Pagrindinę ir asmeninę gyvenimo kitoje valstybėje narėje teisę tiesiogiai Sąjungos piliečiams suteikia Sutartis ir ji nepriklauso nuo administracinių procedūrų atlikimo.
- (12) Jei gyvenimo šalyje laikotarpis ilgesnis kaip trys mėnesiai, valstybės narės turėtų turėti galimybę reikalauti Sąjungos piliečių registruotis gyvenamosios vietos kompetentingose institucijose, ką patvirtintų tuo tikslu išduodamas registracijos sertifikatas.
- (13) Leidimo gyventi šalyje kortelės reikalavimas turėtų būti taikomas tik Sąjungos piliečių šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, jei jie pasilieka gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius.
- (14) Patvirtinantieji dokumentai, kurių kompetentingos institucijos reikalauja registracijos sertifikatui arba leidimo gyventi šalyje kortelei išduoti, turėtų būti išsamiai apibrėžti, kad būtų išvengta skirtingos administracinės praktikos ar interpretavimo, kas sudarytų bereikalingą kliūtį Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių naudojimuisi gyvenimo šalyje teise.
- (15) Šeimos nariai turėtų būti teisiškai apsaugoti Sąjungos piliečio mirties, skrybų, santuokos anuliavimo ar registruotos partnerystės nutraukimo atvejais. Tinkamai atsižvelgiant į šeimos gyvenimą ir žmogaus orumą bei tam tikrus reikalavimus, saugančius nuo piktnaudžiavimo, turėtų būti imamasi priemonių užtikrinti, kad tokiomis aplinkybėmis priimančiosios valstybės narės teritorijoje jau gyvenantys šeimos nariai išsaugotų savo teisę gyventi joje iškirtinai asmeniniu pagrindu.
- (16) Tol, kol turintieji teisę gyventi šalyje netampa nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, jie neturėtų būti išsiunčiami iš šalies. Todėl išsiuntimo iš šalies priemonė neturėtų būti automatinė socialinės paramos sistemos regreso teisės pasekmė. Priimančioji valstybė narė turėtų išnagrinėti, ar tai nėra laikini sunkumai, ir atsižvelgti į gyvenimo joje trukmę, asmenines aplinkybes ir suteiktos paramos dydį, kad nuspręstų, ar asmuo tapo nepagrįsta našta jos socialinės paramos sistemai ir tęstų jo išsiuntimo iš šalies procedūrą. Išsiuntimo iš šalies priemonė jokių būdu neturėtų būti taikoma darbuotojams, savarankiškai dirbantiems ar ieškantiems darbo, kaip apibrėžta Teisingumo Teismo, išskyrus valstybinės politikos ar visuomenės saugumo priežastis.
- ⁽¹⁾ OL L 81, 2001 3 21, p. 1. Reglamentas su paskutiniais pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB) Nr. 453/2003 (OL L 69, 2003 3 13, p. 10).

- (17) Nuolatinio gyvenimo galimybė nusprendusiems ilgam laikui įsikurti priimančiojoje valstybėje narėje Sąjungos piliečiams sustiprintų Sąjungos pilietybės jausmą ir yra pagrindinis elementas skatinant socialinę sanglaudą, kas yra vienas iš pagrindinių Sąjungos tikslų. Todėl nuolatinio gyvenimo teisė turėtų būti nustatyta visiems Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams, kurie pagal šią direktyvą nustatytus reikalavimus gyvena priimančiojoje valstybėje narėje ištisinį penkerių metų laikotarpį ir jiems nebuvo pritaikyta išsiuntimo iš šalies priemonė.
- (18) Siekiant, kad nuolatinio gyvenimo šalyje teisė būtų tikras integravimosi į priimančiosios valstybės narės visuomenę variklis, kartą ją suteikus, nebeturėtų būti keliama jokie reikalavimai.
- (19) Tam tikri privalumai, būdingi Sąjungos piliečiams, kurie yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji, ir jų šeimos nariams, kurie gali suteikti galimybę šioms asmenims įgyti nuolatinio gyvenimo šalyje teisę dar neišgyvenus priimančiojoje valstybėje narėje penkerių metų, turėtų būti išsaugoti, kadangi jie sudaro įgyjamąsias teises, suteiktas 1970 m. birželio 29 d. Komisijos reglamentu (EEB) Nr. 1251/70 dėl darbuotojų, pagal darbo sutartį dirbusių valstybėje narėje, teisės pasilikti tos valstybės teritorijoje ⁽¹⁾ ir 1974 m. gruodžio 17 d. Tarybos direktyva 75/34/EEB dėl valstybės narės piliečių teisės pasilikti kitos valstybės narės teritorijoje baigus joje savarankiškai dirbančiojo asmens veiklą ⁽²⁾.
- (20) Laikantis diskriminavimo pilietybės pagrindu draudimo, visi Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai, gyvenantys valstybėje narėje remiantis šia direktyva, toje valstybėje narėje turėtų būti laikomi lygiaverčiais piliečiams Sutarties reglamentuojamose srityse, taikant tokias specialiąsias nuostatas, kurias aiškiai numato Sutartis ir antrinė teisė.
- (21) Tačiau priimančiajai valstybei narei paliekama teisė nuspręsti, ar ji suteiks socialinę paramą per pirmuosius tris gyvenimo joje mėnesius (ar ilgesnį laiką ieškantiesiems darbo) Sąjungos piliečiams, kurie nėra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji arba išlaiko tą statusą, ar jų šeimos nariams arba paramą studijoms, įskaitant profesinį parengimą, iki teisės nuolatos gyventi šalyje įgijimo.
- (22) Sutartis leidžia taikyti laisvo judėjimo ir gyvenimo šalyje apribojimus dėl valstybinės politikos, visuomenės saugumo ar sveikatos apsaugos priežasčių. Siekiant užtikrinti griežtesnį aplinkybių ir procedūrinių saugiklių, pagal kuriuos Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams gali būti uždrausta įvažiuoti arba jie išsiųsti iš šalies, apibrėžimą, ši direktyva turėtų pakeisti 1964 m. vasario 25 d. Tarybos direktyvą 64/221/EEB dėl užsienio piliečių judėjimui ir gyvenimui skirtų specialių priemonių, pateisinamų viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar jos sveikatos sumetimais, derinimo ⁽¹⁾.
- (23) Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių išsiuntimas iš šalies dėl valstybinės politikos ar visuomenės saugumo priežasčių yra priemonė, galinti rimtai pakenkti asmenims, kurie, pasinaudodami jiems Sutarties suteikiamomis teisėmis ir laisvėmis, galutinai integravosi priimančiojoje valstybėje narėje. Todėl tokių priemonių taikymo sritis turėtų būti apribota pagal proporcingumo principą, kad būtų atsižvelgta į susijusių asmenų integracijos laipsnį, jų gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje trukmę, jų amžių, sveikatos būklę, šeimyninę bei ekonominę padėtį ir sąsajas su jų kilmės šalimi.

⁽¹⁾ OL L 142, 1970 6 30, p. 24.

⁽²⁾ OL L 14, 1975 1 20, p. 10.

⁽³⁾ OL L 56, 1964 4 4, p. 850. Direktyva su paskutiniais pakeitimais, padarytais Direktyva 75/35/EEB (OL L 14, 1975 1 20, p. 14).

(24) Taigi, kuo didesnis Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių integracijos laipsnis priimančiojoje valstybėje narėje, tuo didesnė turėtų būti apsauga nuo išsiuntimo iš šalies. Išsiuntimo iš šalies priemonė prieš Sąjungos piliečius, kurie priimančiosios valstybės narės teritorijoje gyveno daug metų, ypač, jei jie gimė ir visą gyvenimą gyveno joje, turėtų būti taikoma tik išskirtinėmis aplinkybėmis, kai yra neginčijamų visuomenės saugumo priežasčių. Be to, tokios išskirtinės aplinkybės turėtų būti taikomos ir nepilnamečių išsiuntimo iš šalies priemonei, siekiant apsaugoti jų ryšius su šeima pagal 1989 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją.

(25) Procedūriniai saugikliai taip pat turėtų būti tiksliai apibrėžti, kad būtų užtikrintas aukštas Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisių apsaugos lygis, jei jiems būtų uždrausta įvažiuoti arba gyventi kitoje valstybėje narėje, ir laikomasi principo, kad bet kokie veiksmai, kurių imasi institucijos, būtų tinkamai pagrįsti.

(26) Visais atvejais Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams, kuriems buvo uždrausta įvažiuoti arba gyventi kitoje valstybėje narėje, turėtų būti suteikta galimybė pasinaudoti teisinėmis atsiteisimo procedūromis.

(27) Laikantis Teisingumo Teismo praktikos, draudžiančios valstybėms narėms šioje direktyvoje reglamentuojamus asmenis visam laikui išsiųsti iš šalies, turėtų būti patvirtinta Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių, kurie buvo išsiųsti iš valstybės narės teritorijos, teisė po pagrįsto laikotarpio, bet kuriuo atveju – praėjus trejų metų laikotarpiui po galutinio išsiuntimo iš šalies nurodymo įvykdymo, pateikti naują prašymą.

(28) Siekiant apsaugoti nuo piktnaudžiavimo teisėmis ar sukčiavimo, pvz., santuokų iš išskaičiavimo ar kitų formų santykių, sudaromų vien tik tam, kad būtų igyta laisvo judėjimo ir gyvenimo šalyje teisė, valstybės narės turėtų turėti galimybę patvirtinti būtinas priemones.

(29) Ši direktyva neturėtų turėti įtakos palankesnėms nacionalinėms nuostatoms.

(30) Siekiant išnagrinėti, kaip toliau lengvinti naudojimąsi laisvo judėjimo ir gyvenimo šalyje teise, Komisija turėtų parengti ataskaitą, įvertinančią galimybę pateikti bet kokius būtinuos šios srities pasiūlymus, pvz., pratęsti gyvenimo šalyje netaikant jokių reikalavimų laikotarpį.

(31) Ši direktyva gerbia pagrindines teises bei laisves ir laikosi visų pirma Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos pripažintų principų. Laikydamosi Chartijoje esančio diskriminacijos draudimo principo, valstybės narės turėtų įgyvendinti šią direktyvą, neskirdamos naudos gavėjų pagal šią direktyvą pagal lytį, rasę, odos spalvą, etninę ir socialinę kilmę, genetines savybes, kalbą, religiją ar įsitikinimus, politinį ar kitokį požiūrį, priklausymą etninėms mažumoms, turtą, gimimą, neigalumą, amžių ar seksualinę orientaciją,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Dalykas

Ši direktyva nustato:

- naudojimosi Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių laisvo judėjimo ir gyvenimo valstybių narių teritorijoje teise reikalavimus;
- nuolatinio gyvenimo valstybių narių teritorijoje teisę Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams;
- a ir b punktuose nustatytų teisių ribas, atsižvelgiant į valstybinės politikos, visuomenės saugumo ar sveikatos apsaugos priežastis.

2 straipsnis

Apibrėžimai

Šioje direktyvoje:

- „Sąjungos pilietis“ — tai bet kuris asmuo, turintis valstybės narės pilietybę;
- „šeimos narys“ — tai:
 - sutuoktinis;
 - partneris, su kuriuo Sąjungos pilietis sudarė registruotą partnerystę, remiantis valstybės narės teisės aktais, jei priimančioji valstybė narė traktuoja registruotą partnerystę kaip lygiavertę santuokai ir laikantis atitinkamuose priimančiosios valstybės narės teisės aktuose nustatytų reikalavimų;
 - piliečio ir sutuoktinio ar partnerio pagal b punkto apibrėžimą tiesioginiai palikuonys, kuriems nesukakę 21 metų amžiaus, arba išlaikytiniai;

- d) piliečio ir sutuoktinio ar partnerio pagal b punkto apibrėžimą išlaikomi tiesioginiai giminaičiai, esantys aukščiau pagal giminystės liniją;
3. „priimančioji valstybė narė“ — tai valstybė narė, į kurią atvyksta Sąjungos pilietis, pasinaudodamas savo laisvo judėjimo ir gyvenimo teise.

3 straipsnis

Naudos gavėjai

1. Ši direktyva taikoma visiems Sąjungos piliečiams, kurie atvyksta į kitą valstybę narę, kurios piliečiai jie nėra, ir 2 straipsnyje apibrėžtiems jų šeimos nariams, kurie juos lydi arba prisijungia prie jų.
2. Nepažeisdama jokių laisvo judėjimo ir gyvenimo teisių, kuriuos atitinkami asmenys gali turėti savaime, priimančioji valstybė narė, laikydamosi savo teisės aktų, palengvina galimybę įvažiuoti ir gyventi šalyje tokiems asmenims:
 - a) bet kokiems kitiems šeimos nariams, neatsižvelgiant į jų pilietybę, nepatenkantiems į 2 straipsnio 2 dalies apibrėžimą, kurie savo išvykimo šalyje yra išlaikomi ar veda bendrą namų ūkį su pirminę gyvenimo šalyje teisę turinčiu Sąjungos piliečiu arba dėl rimtų sveikatos priežasčių jiems būtinai reikia asmeninės Sąjungos piliečio priežiūros;
 - b) partneriams, su kuriais Sąjungos pilietis palaiko ilgalaikius santykius, jei jie tinkamai patvirtinami.

Priimančiosios valstybės narės imasi išsamiai nagrinėti asmenines aplinkybes ir turi patvirtinti bet koki draudimą šiems žmonėms įvažiuoti ar gyventi šalyje.

II SKYRIUS

IŠVAŽIAVIMO IR ĮVAŽIAVIMO TEISĖ

4 straipsnis

Išvažiavimo teisė

1. Nepažeidžiant nuostatų dėl kelionės dokumentų, taikomų nacionaliniam pasienio patikrinimui, visi Sąjungos piliečiai, turintys galiojančią tapatybės kortelę ar pasą, ir jų šeimos nariai, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir turi galiojančią pasą, turi teisę išvažiuoti iš valstybės narės teritorijos į kitą valstybę narę.

2. Asmenims, kuriems taikoma šio straipsnio 1 dalis, netaikomas išvažiavimo vizos ar lygiaverčio formalumo reikalavimas.

3. Valstybės narės pagal savo įstatymus išduoda savo piliečiams ir atnaujiną tapatybės kortelę ar pasą, nurodančius jų pilietybę.

4. Pasas turi galioti bent visose valstybėse narėse ir šalyse, kurias turėtojas turi kirsti vykdamas tarp valstybių narių. Jei valstybių narių įstatymai nenumato išduoti tapatybės kortelių, bet kurio išduodamo ar pratęsiamo paso galiojimo trukmė turi būti ne mažesnė kaip penkeri metai.

5 straipsnis

Įvažiavimo teisė

1. Nepažeidžiant nuostatų dėl kelionės dokumentų, taikomų nacionaliniam pasienio patikrinimui, valstybės narės suteikia tapatybės kortelę ar pasą turintiems Sąjungos piliečiams ir pasą turintiems šeimos nariams teisę įvažiuoti į jų teritoriją.

Sąjungos piliečiams netaikomas įvažiavimo vizos ar lygiaverčio formalumo reikalavimas.

2. Šeimos nariai, kurie nėra valstybės narės piliečiai, turi turėti įvažiavimo vizą pagal Reglamento (EB) Nr. 539/2001 nuostatas arba, kai taikytina, nacionalinės teisės aktus. Pagal šią direktyvą iš tokių šeimos narių, kurie turi 10 straipsnyje nurodytą galiojančią leidimo gyventi šalyje kortelę, nereikalaujama turėti vizos.

Valstybės narės suteikia tokiems asmenims visas galimybes gauti būtiną vizą. Tokios vizos turi būti išduodamos nemokamai, kuo greičiau ir skubos tvarka.

3. Priimančioji valstybė narė nededa įvažiavimo ar išvažiavimo antspaudų į šeimos narių, kurie nėra valstybės narės piliečiai, pasus, jei jie pateikia 10 straipsnyje nurodytą leidimo gyventi šalyje kortelę.

4. Jei Sąjungos pilietis ar šeimos narys, kuris nėra valstybės narės pilietis, neturi būtinų kelionės dokumentų arba, jei reikalaujama, būtinų vizų, atitinkama valstybė narė, prieš grąžindama juos, suteikia tokiems asmenims visas pagrįstas galimybes gauti būtinus dokumentus ar pristatyti juos jiems per pagrįstą laikotarpį, patvirtinti ar kitomis priemonėmis įrodyti, kad jie turi laisvo judėjimo ir gyvenimo šalyje teisę.

5. Valstybės narės gali reikalauti atitinkamo asmens pranešti apie savo buvimą jos teritorijoje per pagrįstą ir nediskriminacinį laikotarpį. Šio reikalavimo nesilaikančiam asmeniui gali būti pritaikytos proporcingos ir nediskriminacinės sankcijos.

pagal savo įstatymų ar kitų teisės aktų praktiką, turėdami pagrindinį studijų kurso baigimo tikslą, įskaitant profesinį rengimą ir

— turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje ir užtikrina atitinkamą nacionalinę instituciją pateikdami deklaraciją ar kitokiu jos pasirinktu lygiaverčiu būdu, kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, arba

d) yra Sąjungos pilietį, kuris atitinka a, b arba c punkto reikalavimus, lydintys ar kartu vykstantys šeimos nariai.

III SKYRIUS

TEISĖ GYVENTI ŠALYJE

6 straipsnis

Teisė gyventi šalyje iki trijų mėnesių

1. Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės teritorijoje iki trijų mėnesių trukmės laikotarpį, netaikant jokių reikalavimų ar formalumų, išskyrus reikalavimą turėti tapatybės kortelę arba pasą.

2. Šio straipsnio 1 dalies nuostatos taip pat taikomas šeimos nariams, turintiems galiojantį pasą, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar atvykstantiems pas Sąjungos pilietį.

7 straipsnis

Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius

1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

- a) yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji priimančiojoje valstybėje narėje, arba
- b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai ir turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje, arba
- c) — yra priimti į privačią arba valstybinę instituciją, akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta gyvenimo šalyje teisė taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar vykstantiems kartu su Sąjungos piliečiu priimančiojoje valstybėje narėje, jei toks Sąjungos pilietis atitinka 1 dalies a, b arba c punkto reikalavimus.

3. Taikant šio straipsnio 1 dalies a punktą, Sąjungos pilietis, kuris nebėra darbuotojas ar savarankiškai dirbantysis, išlaiko darbuotojo ar savarankiškai dirbančiojo statusą tokiais atvejais:

- a) asmuo laikinai negali dirbti dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo;
- b) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai išdirbo daugiau kaip vienerius metus ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure;
- c) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai dirbo pagal terminuotą darbo sutartį trumpiau kaip vienerius metus arba tapo bedarbiu ne savo noru per pirmuosius dvylika mėnesių ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure. Tokiu atveju darbuotojo statusas išsaugomas ne trumpiau kaip šešis mėnesius;
- d) asmuo mokosi profesijos. Išskyrus atvejus, kai asmuo yra bedarbis ne savo noru, darbuotojo statusui išsaugoti būtina, kad mokymasis būtų susijęs su ankstesniu darbu.

4. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies d punkto ir 2 dalies, teisę gyventi šalyje kaip Sąjungos piliečio, atitinkančio šio straipsnio 1 dalies c punkto reikalavimus, šeimos nariai turi tik sutuoktinis, registruotas partneris, nurodytas 2 straipsnio 2 dalies b punkte, ir išlaikomi vaikai. 3 straipsnio 2 dalis taikoma asmenims ir jo sutuoktinio ar registruoto partnerio išlaikomiems tiesioginiams giminiams, esantiems aukščiau pagal giminystės liniją.

8 straipsnis

Sąjungos piliečiams taikomi administraciniai formalumai

1. Nepažeidžiant 5 straipsnio 5 dalies, jei šalyje gyvenama ilgiau kaip tris mėnesius, priimančioji valstybė narė gali reikalauti Sąjungos piliečių užsiregistruoti atitinkamose institucijose.

2. Registracijos terminas turi būti ne trumpesnis kaip trys mėnesiai nuo atvykimo dienos. Registracijos sertifikatas turi būti išduodamas nedelsiant, nurodant užsiregistruojančio asmens vardą, pavardę ir adresą ir registracijos datą. Nesilaikant registracijos reikalavimų atitinkamam asmeniui gali būti taikomos proporcingos ir nediskriminacinės sankcijos.

3. Registracijos sertifikatui išduoti valstybės narės gali tik reikalauti, kad:

— Sąjungos piliečiai, kuriems taikomas 7 straipsnio 1 dalies a punktas, pateiktų galiojančią tapatybės kortelę ar pasą, įsidarbinimo patvirtinimą iš darbdavio ar įsidarbinimo sertifikatą arba įrodymą, kad jie yra savarankiškai dirbantys asmenys;

— Sąjungos piliečiai, kuriems taikomas 7 straipsnio 1 dalies b punktas, pateiktų galiojančią tapatybės kortelę ar pasą ir įrodymą, kad jie atitinka ten nurodytus reikalavimus;

— Sąjungos piliečiai, kuriems taikomas 7 straipsnio 1 dalies c punktas, pateiktų galiojančią tapatybės kortelę ar pasą, įstojimo į akredituotą instituciją įrodymą, visaverčio sveikatos draudimo polisą ir 7 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytą deklaraciją ar lygiavertes priemones. Valstybės narės negali reikalauti, kad šioje deklaracijoje būtų nurodyta kokia nors nustatyta išteklių suma.

4. Valstybės narės negali nustatyti tam tikros sumos, kurią jos laiko „pakankamais ištekliais“, tačiau turi atsižvelgti į atitinkamo asmens asmeninę padėtį. Visais atvejais ši suma neturi būti didesnė už ribą, žemiau kurios priimančiosios valstybės narės piliečiams turi būti suteikiama socialinė parama arba, kai šis kriterijus netaikomas, didesnė už priimančiosios valstybės narės mokamą mažiausiąją socialinio draudimo išmoką.

5. Registracijos sertifikatui išduoti Sąjungos piliečių šeimos nariams, kurie patys yra Sąjungos piliečiai, valstybės narės gali reikalauti pateikti tokius dokumentus:

a) galiojančią tapatybės kortelę ar pasą;

b) dokumentą, patvirtinantį šeimos ryšius ar registruotą partnerystę;

c) kai taikytina, Sąjungos piliečio, kurį jie lydi ar pas kurį atvyksta, registracijos sertifikatą;

d) 2 straipsnio 2 dalies a ir d punktuose nurodytais atvejais — dokumentais patvirtintą įrodymą, kad yra laikomasi ten nustatytų reikalavimų;

e) 3 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytais atvejais — atitinkamos kilmės šalies ar šalies, iš kurios jie atvyksta, institucijos išduotą dokumentą, patvirtinantį, kad jie yra Sąjungos piliečio išlaikytiniai ar veda bendrą ūkį, arba įrodymą, kad dėl rimtų sveikatos priežasčių jiems būtinai reikia asmeninės Sąjungos piliečio priežiūros;

f) 3 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytais atvejais — ilgalaikių santykių su Sąjungos piliečiu įrodymą.

9 straipsnis

Šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, taikomi administraciniai formalumai

1. Valstybės narės išduoda leidimo gyventi šalyje kortelę Sąjungos piliečio šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, jei planuojamas gyvenimo šalyje laikotarpis yra ilgesnis kaip trys mėnesiai.

2. Paraiškos leidimo gyventi šalyje kortelei gauti pateikimo terminas turi būti ne trumpesnis kaip trys mėnesiai nuo atvykimo dienos.

3. Nesilaikant reikalavimo pateikti paraišką leidimo gyventi šalyje kortelei gauti atitinkamam asmeniui gali būti taikomos proporcingos ir nediskriminacinės sankcijos.

11 straipsnis

10 straipsnis

Leidimo gyventi šalyje kortelių išdavimas

1. Teisė gyventi šalyje Sąjungos piliečio šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, patvirtinama išduodant dokumentą, vadinamą „Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortele“, ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo paraiškos pateikimo dienos. Prašymo suteikti leidimo gyventi šalyje kortelę sertifikatą išduodamas nedelsiant.

2. Leidimo gyventi šalyje kortelei išduoti valstybės narės reikalauja pateikti tokius dokumentus:

- a) galiojantį pasą;
- b) dokumentą, patvirtinantį šeimyninius santykius ar registruotą partnerystę;
- c) registracijos sertifikatą arba, jei registracijos sistemos nėra, bet kokią kitą Sąjungos piliečio, kurį jie lydi ar pas kurį atvyksta, gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje įrodymą;
- d) 2 straipsnio 2 dalies c ir d punktuose nurodytais atvejais – dokumentais patvirtintą įrodymą, kad laikomasi ten nustatytų reikalavimų;
- e) 3 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytais atvejais – atitinkamos kilmės šalies arba šalies, iš kurios jie atvyksta, institucijos išduotą dokumentą, patvirtinantį, kad jie yra Sąjungos piliečio išlaikytiniai ar veda bendrą ūkį, arba įrodymą, kad dėl rimtų sveikatos priežasčių jiems būtina reikia asmeninės Sąjungos piliečio priežiūros;
- f) 3 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytais atvejais – ilgalaikių santykių su Sąjungos piliečiu įrodymą.

Leidimo gyventi šalyje kortelės galiojimas

1. 10 straipsnio 1 dalyje numatyta leidimo gyventi šalyje kortelė galioja penkerius metus nuo išdavimo dienos arba numatomą Sąjungos piliečio gyvenimo šalyje laikotarpį, jei šis laikotarpis trumpesnis nei penkeri metai.

2. Leidimo gyventi šalyje kortelės galiojimas nenutrūksta dėl trumpalaikių išvykų, ne ilgesnių kaip šeši mėnesiai per metus, arba ilgesnių išvykų, susijusių su privalomąja karine tarnyba, ar vienos ne ilgesnės kaip 12 mėnesių iš eilės išvykos dėl svarbių priežasčių, pvz., nėštumo ir gimdymo, sunkios ligos, studijų ar profesinio parengimo, arba paskyrimo į kitą valstybę narę arba trečiąją šalį.

12 straipsnis

Gyvenimo šalyje teisės išlikimas šeimos nariams mirus arba išvykus Sąjungos piliečiui

1. Nepažeidžiant antros pastraipos, Sąjungos piliečio mirtis ar išvykimas iš priimančiosios valstybės narės neturi įtakos jo šeimos narių, kurie yra valstybės narės piliečiai, gyvenimo šalyje teisei.

Prieš įgydami nuolatinio gyvenimo teisę atitinkami asmenys turi atitikti 7 straipsnio 1 dalies a, b, c arba d punktuose nustatytus reikalavimus.

2. Nepažeidžiant antros pastraipos, Sąjungos piliečio mirtis neturi įtakos jo šeimos narių, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir kurie kaip šeimos nariai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje bent vienerius metus iki Sąjungos piliečio mirties, gyvenimo šalyje teisei.

Prieš įgydami nuolatinio gyvenimo šalyje teisę atitinkami asmenys turi įrodyti, kad yra darbuotojai arba savarankiškai dirbantieji arba kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai ir priimančiojoje valstybėje narėje turi visavertį sveikatos draudimą arba kad jie yra priimančiojoje valstybėje narėje jau sukurtos šiuos reikalavimus atitinkančio asmens šeimos nariai. „Pakankami ištekliai“ – tai 8 straipsnio 4 dalyje apibrėžti ištekliai.

Tokie šeimos nariai išlaiko teisę gyventi šalyje išskirtinai sau asmeniškai.

3. Sąjungos piliečio išvykimas iš priimančiosios valstybės narės arba jo mirtis nereiškia teisės gyventi šalyje praradimo jo vaikams ar tėvams, kuriuos globoja vaikai, neatsižvelgiant į pilietybę, jei vaikai gyvena priimančiojoje valstybėje narėje ir mokosi švietimo įstaigoje, iki jų mokslų užbaigimo.

13 straipsnis

Gyvenimo šalyje teisės išlikimas šeimos nariams skyrybų, santuokos anuliavimo ar registruotos partnerystės nutraukimo atvejais

1. Nepažeidžiant antros pastraipos, Sąjungos piliečio išsiskyrimas, santuokos panaikinimas ar jo registruotos partnerystės pagal 2 straipsnio 2 dalies b punktą nutraukimas neturi įtakos jo šeimos narių, kurie yra valstybės narės piliečiai, gyvenimo šalyje teisei.

Prieš įgydami nuolatinio gyvenimo teisę atitinkami asmenys turi atitikti 7 straipsnio 1 dalies a, b, c arba d punktuose nustatytus reikalavimus.

2. Nepažeidžiant antros pastraipos, Sąjungos piliečio išsiskyrimas, santuokos panaikinimas ar jo registruotos partnerystės pagal 2 straipsnio 2 dalies b punktą nutraukimas neturi įtakos jo šeimos narių, kurie nėra valstybės narės piliečiai, jei:

- a) iki skyrybų, santuokos panaikinimo ar registruotos partnerystės pagal 2 straipsnio 2 dalies b punktą nutraukimo proceso pradžios santuoka ar registruota partnerystė truko ne trumpiau kaip trejus metus, įskaitant vienerius metus priimančiojoje valstybėje narėje arba
- b) sutuoktinių arba partnerių pagal 2 straipsnio 2 dalies b punktą sutarimu arba teismo nutarimu sutuoktinis arba partneris globoja Sąjungos piliečio vaikus, arba
- c) tai apsprendė ypač sunkios aplinkybės, pvz., smurtas šeimoje, išlaikant santuoką arba registruotą partnerystę, arba

- d) sutuoktinių arba partnerių pagal 2 straipsnio 2 dalies b punktą sutarimu arba teismo nutarimu, sutuoktinis arba partneris, kuris nėra valstybės narės pilietis, turi globoti nepilnametį vaiką, jei teismas nusprendė, kad tai turi būti atliekama priimančiojoje valstybėje narėje, ir tiek ilgai, kiek reikia.

Prieš įgydami nuolatinio gyvenimo teisę atitinkami asmenys turi įrodyti, kad yra darbuotojai arba savarankiškai dirbantieji arba kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai ir priimančiojoje valstybėje narėje turi visavertį sveikatos draudimą arba kad jie yra priimančiojoje valstybėje narėje jau sukurtos šiuos reikalavimus atitinkančio asmens šeimos nariai. „Pakankami ištekliai“ – tai 8 straipsnio 4 dalyje apibrėžti ištekliai.

Tokie šeimos nariai išlaiko savo teisę gyventi šalyje išskirtinai asmeniškai.

14 straipsnis

Teisės gyventi šalyje išlaikymas

1. Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai turi 6 straipsnyje numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol jie netampa nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.

2. Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai 7, 12 ir 13 straipsniuose numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol jie atitinka ten nustatytus reikalavimus.

Ypatingais atvejais, kai yra pagrįstai abejojama, ar Sąjungos pilietis ar jo šeimos nariai atitinka 7, 12 ir 13 straipsniuose nustatytus reikalavimus, valstybės narės gali patikrinti, ar šių reikalavimų laikomasi. Toks tikrinimas neatliekamas sistemiškai.

3. Išsiuntimo iš šalies priemonė neturi būti Sąjungos piliečio ar jo šeimos nario pasinaudojimo priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistema automatinė pasekmė.

4. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 bei 2 dalių ir nepažeidžiant VI skyriaus nuostatų, išsiuntimo iš šalies priemonė jokių būdu negali būti taikoma prieš Sąjungos piliečius ar jų šeimos narius, jei:

- a) Sąjungos piliečiai yra darbuotojai arba savarankiškai dirbantieji;
- b) Sąjungos piliečiai atvyko į priimančiosios valstybės narės teritoriją ieškodami darbo. Tokiu atveju Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai negali būti išsiųsti iš šalies, tol, kol jie gali pateikti įrodymus, kad tebeieško darbo ir kad jie turi realių galimybių įsidarbinti.

15 straipsnis

Procedūriniai saugikliai

1. 30 ir 31 straipsniuose nustatytos procedūros taikomas analogiškai visiems sprendimams, apribojantiems Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių laisvą judėjimą dėl kitų priežasčių nei valstybinė politika, visuomenės saugumas ar sveikatos apsauga.

2. Tapatybės kortelės ar paso, kuriais remiantis atitinkamas asmuo atvyko į priimančiąją valstybę narę ir jam buvo išduotas registracijos sertifikatas arba leidimo gyventi šalyje kortelė, nesudaro išsiuntimo iš priimančiosios valstybės narės pagrindo.

3. Priimančioji valstybė narė negali drausti įvažiuoti į šalį pagal išsiuntimo iš šalies sprendimą, kuriam taikoma šio straipsnio 1 dalis.

IV SKYRIUS

NUOLATINIO GYVENIMO ŠALYJE TEISĖ

I skirsnis

Atitiktis reikalavimams

16 straipsnis

Bendra taisyklė Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams

1. Sąjungos piliečiai, kurie priimančiojoje valstybėje narėje legaliai gyveno ištisinį penkerių metų laikotarpį, turi nuolatinio gyvenimo joje teisę. Šiai teisei netaikomi III skyriuje numatyti reikalavimai.

2. Šio straipsnio 1 dalis taip pat taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir legaliai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje su Sąjungos piliečiu ištisinį penkerių metų laikotarpį.

3. Gyvenimo šalyje tęstinumas nenutrūksta dėl trumpalaikių išvykų, ne ilgesnių kaip šeši mėnesiai per metus, arba ilgesnių išvykų, susijusių su privalomąja karine tarnyba, ar vienos ne ilgesnės kaip 12 mėnesių iš eilės išvykos dėl svarbių priežasčių, pvz., nštumo ir gimdymo, sunkios ligos, studijų ar profesinio parengimo, arba paskyrimo į kitą valstybę narę arba trečiąją šalį.

4. Įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė gali būti prarasta tik išvykus iš priimančiosios valstybės narės ilgesniam kaip dveji metai iš eilės laikotarpiui.

17 straipsnis

Išimtys priimančiojoje valstybėje narėje nebedirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams

1. Nukrypstant nuo 16 straipsnio, teisė į nuolatinį gyvenimą priimančiojoje valstybėje narėje suteikiama nepasibaigus penkerių ištisinių metų gyvenimo šalyje laikotarpiui tokiems asmenims:

- a) darbuotojams ar savarankiškai dirbantiems, kurie baigę dirbti yra pasiekę tokį amžių, kuris pagal tos valstybės narės įstatymus suteikia teisę į senatvės pensiją, arba darbuotojams, kurie pasitraukia iš apmokamo darbo pareigų, jei jie dirbo toje valstybėje narėje ne trumpiau kaip paskutinius dvylika mėnesių ir gyveno joje ištisai ilgiau kaip trejus metus.

Jei priimančiosios valstybės narės įstatymai nesuteikia teisės į senatvės pensiją tam tikrų kategorijų savarankiškai dirbantiems asmenims, amžiaus reikalavimas laikomas įvykdytu, jei asmuo pasiekė 60 metų amžių;

- b) darbuotojai ir savarankiškai dirbantieji, kurie priimančiojoje valstybėje narėje ištisai išgyveno daugiau kaip dvejus metus ir nustojo dirbti joje dėl nuolatinio nedarbingumo.

Jei toks nedarbingumas yra nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos pasekmė, suteikiant atitinkamam asmeniui teisę į pašalpą, kurią visą ar iš dalies moka priimančiosios valstybės narės institucija, nekeliami jokie gyvenimo šalyje trukmės reikalavimai;

c) darbuotojai ir savarankiškai dirbantieji, kurie po trejų metų ištisinio darbo ir gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje dirba pagal darbo sutartį arba savarankiškai kitoje valstybėje narėje, tačiau išlaiko savo gyvenamąją vietą priimančiojoje valstybėje narėje, į kurią jie paprastai grįžta kiekvieną dieną arba bent kartą per savaitę.

Suteikiant a ir b punktuose nurodytas teises, valstybėje narėje, kurioje atitinkamas asmuo dirba, išdirbtas laikas laikomas praleistu priimančiojoje valstybėje narėje.

Nedarbo ne savo noru laikotarpiai, tinkamai užregistruoti atitinkamo įdarbinimo biuro, laikotarpiai, kuriais nedirbta ne dėl asmens pasirinkimo ir nedarbas ar darbo nutraukimas dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo laikomi darbo laikotarpiais.

2. Gyvenimo šalyje ir darbo laiko ilgio reikalavimai, nustatyti 1 dalies a punkte, ir gyvenimo šalyje trukmės reikalavimai, nustatyti 1 dalies b punkte, netaikomi, jei darbuotojo ar savarankiškai dirbančiojo sutuoktinis ar 2 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytas partneris yra priimančiosios valstybės narės pilietis arba neteko tos valstybės narės pilietybės dėl santuokos su tuo darbuotoju ar savarankiškai dirbančiuoju.

3. Neatsižvelgiant į pilietybę, darbuotojo ar savarankiškai dirbančiojo šeimos nariai, kurie kartu su juo gyvena priimančiosios valstybės narės teritorijoje, turi nuolatinio gyvenimo toje valstybėje narėje teisę, jei darbuotojas ar savarankiškai dirbantysis pats įgijo nuolatinio gyvenimo toje valstybėje narėje teisę pagal šio straipsnio 1 dalį.

4. Tačiau, jei darbuotojas ir savarankiškai dirbantysis miršta tebedirbdamas, tačiau dar neįgavęs nuolatinio gyventojų statuso priimančiojoje valstybėje narėje pagal šio straipsnio 1 dalį, jo šeimos nariai, kurie kartu su juo gyvena priimančiosios valstybės narės teritorijoje, įgyja nuolatinio gyvenimo toje valstybėje narėje teisę, jei:

- a) darbuotojas ir savarankiškai dirbantysis iki mirties buvo išgyvenęs toje valstybėje narėje dvejus metus, arba
- b) mirtis įvyko dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos, arba

c) likęs sutuoktinis neteko tos valstybės narės pilietybės dėl santuokos su tuo darbuotoju ir savarankiškai dirbančiuoju.

18 straipsnis

Nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimas tam tikriems šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai

Nepažeidžiant 17 straipsnio, Sąjungos piliečio, kuriam taikomos 12 straipsnio 2 dalis ir 13 straipsnio 2 dalis, šeimos nariai, atitinkantys ten nustatytus reikalavimus, įgyja nuolatinio gyvenimo šalyje teisę legaliai išgyvenę priimančiojoje valstybėje narėje penkerius metus iš eilės.

II skirsnis

Administraciniai formalumai

19 straipsnis

Sąjungos piliečių nuolatinę gyvenamąją vietą patvirtinantys dokumentai

1. Pagal prašymą valstybės narės išduoda nuolatinio gyvenimo šalyje teisę turintiems Sąjungos piliečiams tai patvirtinantį dokumentą, patikrinusios gyvenimo šalyje trukmę.

2. Nuolatinę gyvenamąją vietą patvirtinantis dokumentas išduodamas kuo greičiau.

20 straipsnis

Leidimo nuolatos gyventi šalyje kortelė šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai

1. Per šešis mėnesius po paraiškos pateikimo nuolatinio gyvenimo šalyje teisę turintiems šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, valstybės narės išduoda leidimo nuolatos gyventi šalyje kortelę. Leidimo nuolatos gyventi šalyje kortelė automatiškai atnaujinama kas 10 metų.

2. Paraiška leidimo nuolatos gyventi šalyje kortelei gauti pateikiama iki pasibaigus galioti leidimo nuolatos gyventi šalyje

kortelei. Šio reikalavimo nesilaikančiam asmeniui gali būti pritaikytos proporcingos ir nediskriminacinės sankcijos.

24 straipsnis

Vienodas traktavimas

3. Ne ilgesni kaip dviejų metų iš eilės gyvenimo šalyje pertrūkiai neturi įtakos leidimo nuolatos gyventi šalyje kortelės galiojimui.

21 straipsnis

Gyvenimo šalyje ištisumas

Pagal šią direktyvą gyvenimo šalyje ištisumą gali patvirtinti bet kokios įrodymo priemonės, naudojamos priimančiojoje valstybėje narėje. Gyvenimo šalyje ištisumas gali būti nutrauktas bet koku išsiuntimu iš šalies, tinkamai pritaikytu atitinkamam asmeniui.

1. Taikant tokias specialiąsias nuostatas, kurios aiškiai numatytos Sutartyje ir antriniuose teisės aktuose, visiems Sąjungos piliečiams, pagal šią direktyvą gyvenantiems priimančiosios valstybės narės teritorijoje, Sutarties taikymo srityje taikomas vienodas traktavimas kaip ir tos valstybės narės piliečiams. Ši teisė suteikiama ir šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir turi teisę gyventi šalyje arba nuolatinio gyvenimo šalyje teisę.

2. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies, priimančioji valstybė narė neįpareigojama suteikti socialinės paramos teises per pirmuosius tris gyvenimo šalyje mėnesius arba, kai taikytina, ilgesnį 14 straipsnio 4 dalies b punkte numatytą laikotarpį, ir neįpareigojama iki įgyjant nuolatinio gyvenimo šalyje teisę suteikti paramą studijoms, įskaitant profesinį parengimą, susidedančią iš studento stipendijų ar paskolų, asmenims, išskyrus darbuotojus, savarankiškai dirbančiuosius, tokį statusą išlaikančius asmenis ir jų šeimos narius.

25 straipsnis

Bendrosios nuostatos dėl gyvenamosios vietos dokumentų

TEISĖS GYVENTI ŠALYJE IR NUOLATINIO GYVENIMO ŠALYJE TEISĖS BENDROS NUOSTATOS

22 straipsnis

Teritorinė aprėptis

Teisė gyventi šalyje ir nuolatinio gyvenimo šalyje teisė aprėpia visą priimančiosios valstybės narės teritoriją. Valstybės narės gali taikyti teritorinius teisės gyventi šalyje ir nuolatinio gyvenimo šalyje teisės apribojimus tik tuomet, jei tokie patys apribojimai taikomi jų pačių piliečiams.

1. 8 straipsnyje nurodyto registracijos sertifikato, nuolatinį gyvenimą šalyje patvirtinančio dokumento, paraiškos šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelei gauti pateiktą patvirtinančio sertifikato, leidimo gyventi šalyje kortelės ar nuolatinio gyvenimo šalyje leidimo kortelės turėjimas jokiais aplinkybėmis negali būti būtina sąlyga pasinaudoti teise arba atlikti administracinę formalumą, nes teisės turėjimas gali būti patvirtinamas bet kokiais kitomis įrodančiomis priemonėmis.

2. Visi šio straipsnio 1 dalyje nurodyti dokumentai išduodami nemokamai arba už mokestį, nevirsijantį nustatyto šalies piliečiams už panašių dokumentų išdavimą.

26 straipsnis

Patikrinimai

23 straipsnis

Susijusios teisės

Neatsižvelgiant į pilietybę, Sąjungos piliečio šeimos nariai, kurie turi teisę gyventi šalyje arba nuolatinio gyvenimo teisę valstybėje narėje, turi teisę joje įsidarbinti arba savarankiškai dirbti.

Valstybės narės gali tikrinti, kaip laikomasi jų nacionaliniuose teisės aktuose nustatyto reikalavimo ne šalies piliečiams nuolatos turėti su savimi registracijos sertifikatą arba leidimo gyventi šalyje kortelę, jei tas pats reikalavimas galioja jų pačių piliečiams dėl jų tapatybės kortelės. Jei šio reikalavimo nesilaikoma, valstybės narės gali taikyti tokias pačias sankcijas, kokias taiko savo pačių piliečiams, nesilaikantiems reikalavimo nešioti savo tapatybės kortelę.

VI SKYRIUS

28 straipsnis

**TEISĖS ĮVAŽIUOTI Į ŠALĮ IR TEISĖS GYVENTI ŠALYJE
APRIBOJIMAI DĖL VALSTYBINĖS POLITIKOS, VISUOMENĖS
SAUGUMO IR SVEIKATOS APSAUGOS PRIEŽASČIŲ**

27 straipsnis

Bendrieji principai

1. Laikydamosi šio skyriaus nuostatų valstybės narės gali apriboti Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių, neatsižvelgiant į pilietybę, judėjimo ir gyvenimo šalyje laisvę dėl valstybinės politikos, visuomenės saugumo ar sveikatos apsaugos priežasčių. Šiomis priežastimis nesinaudojama ekonominėms reikmėms patenkinti.

2. Priemonės, kurių imtasi dėl valstybinės politikos ar visuomenės saugumo priežasčių, turi atitikti proporcingumo principą ir turi būti grindžiamos vien tik atitinkamo asmens elgesiu. Buvę kriminaliniai nusikaltimai patys savaime negali būti tokių priemonių ėmimosi priežastis.

Atitinkamo asmens elgesys turi kelti tikrą ir pakankamai rimtą pavojų, kenkiantį vienam iš pagrindinių visuomenės interesų. Pateisinimai, kurie yra nesusiję su atvejo aplinkybėmis arba grindžiami bendrosios prevencijos sumetimais, nėra priimtini.

3. Siekdama tikrai nustatyti, ar atitinkamas asmuo kelia pavojų valstybinei politikai ar visuomenės saugumui, išduodama registracijos sertifikatą arba, jei registravimo sistemos nėra, ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo atitinkamo asmens atvykimo į jos teritoriją ar nuo jo pranešimo apie buvimą jos teritorijoje, kaip numatyta 5 straipsnio 5 dalyje, arba išduodama leidimo gyventi šalyje kortelę priimančioji valstybė narė, jei jai tai atrodo svarbu, gali pareikalauti kilmės valstybės narės ir, jei prireiktų, kitų valstybių narių pateikti informaciją apie bet kokius galimus įrašus apie atitinkamą asmenį policijos registruose. Tokie paklausimai nedaromi nuolat. Paklaustoji valstybė narė turi atsakyti per du mėnesius.

4. Pasą ar tapatybės kortelę išdavusi valstybė narė turi leisti dokumento turėtojui, kuris buvo išsiųstas iš kitos valstybės narės dėl valstybinės politikos, visuomenės saugumo ar sveikatos priežasčių, grįžti į jos teritoriją be jokių formalumų, net jei dokumentas nebegalioja arba turėtojo pilietybė ginčytina.

Apsauga nuo išsiuntimo iš šalies

1. Prieš priimdama sprendimą dėl išsiuntimo iš šalies dėl valstybinės politikos, ar visuomenės saugumo priežasčių, priimančioji valstybė narė turi atsižvelgti į tai, kiek ilgai atitinkamas asmuo gyveno jos teritorijoje, į jo amžių, sveikatos būklę, šeimyninę ir ekonominę padėtį, socialinę ir kultūrinę integraciją priimančiojoje valstybėje narėje ir jo sąsajas su kilmės šalimi.

2. Priimančioji valstybė narė negali priimti išsiuntimo iš šalies sprendimo prieš Sąjungos piliečius ar jų šeimos narius, neatsižvelgiant į pilietybę, kurie turi nuolatinio gyvenimo jos teritorijoje teisę, išskyrus rimtas valstybinės politikos ar visuomenės saugumo priežastis.

3. Sprendimo išsiųsti iš šalies negalima priimti prieš Sąjungos piliečius, išskyrus sprendimus, pagrįstus būtinomis visuomenės apsaugos pagal valstybių narių apibrėžimą, priežastimis, jei jie:

- a) gyveno priimančiojoje valstybėje narėje pastaruosius 10 metų arba
- b) yra nepilnamečiai, išskyrus atvejus, kai išsiuntimas iš šalies labiausiai atitinka vaiko interesus, numatytus 1989 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Tautų Vaiko teisių Konvencijoje.

29 straipsnis

Visuomenės sveikata

1. Pateisinti judėjimo laisvės apribojimo priemonės gali tik epideminį potencialą turinčios ligos, apibrėžtos atitinkamuose Pasaulio sveikatos organizacijos dokumentuose, ir kitos infekcinės ligos ar užkrečiamosios parazitinės ligos, jei joms taikomos apsaugos nuostatos, galiojančios priimančiosios valstybės narės piliečiams.

2. Ligos, pasireiškiančios praėjus trijų mėnesių laikotarpiui po atvykimo, nesudaro pagrindo išsiųsti iš šalies teritorijos.

3. Kai yra rimtų požymių, kad tai būtina, valstybės narės per trijų mėnesių laikotarpį po atvykimo gali reikalauti, kad asmenys, kuriems suteikta teisė gyventi šalyje, nemokamai atliktų

medicinos patikrinimą, patvirtinantį, ar jie neserga šio straipsnio 1 dalyje nurodytomis ligomis. Tokie medicinos patikrinimai neturi būti reikalaujami nuolat.

30 straipsnis

Pranešimai apie sprendimus

1. Atitinkami asmenys apie pagal 27 straipsnio 1 dalį priimtus sprendimus informuojami raštu taip, kad gerai suvoktų jų turinį ir pasekmes jiems.

2. Atitinkami asmenys tiksliai ir išsamiai informuojami apie valstybinės politikos, visuomenės saugumo ar sveikatos apsaugos priežastis, kuriomis buvo grindžiamas sprendimas jų atžvilgiu, nebent tai prieštarautų valstybės saugumui.

3. Pranešime nurodomas teismas ar administracinė institucija, kurioje atitinkamas asmuo gali pateikti apeliaciją, apeliacijos pateikimo terminas ir, jei taikytina, laikas, per kurį asmuo turi palikti valstybės narės teritoriją. Išskyrus tinkamai pagrįstus neatsižvelgintinus atvejus, laikas, per kurį leidžiama palikti teritoriją, turi būti ne trumpesnis kaip vienas mėnuo nuo pranešimo dienos.

31 straipsnis

Procedūriniai saugikliai

1. Atitinkami asmenys turi teisę pasinaudoti teisminėmis ir, kai taikytina, administracinėmis atsiteisimo procedūromis valstybėje narėje apeliuoti arba siekti peržiūrėti bet koki prieš juos dėl valstybinės politikos, visuomenės saugumo ar sveikatos apsaugos priežasčių priimtą sprendimą.

2. Kai kartu su pareiškimu dėl apeliacijos prieš išsiuntimo iš šalies sprendimą arba dėl jo teisminės peržiūros pateikiamas pareiškimas dėl laikinojo nurodymo sustabdyti to sprendimo vykdymą, išsiuntimas iš šalies neturi būti vykdomas, kol nebus priimtas sprendimas dėl laikinojo nurodymo, išskyrus atvejus, kai:

— sprendimas dėl išsiuntimo iš šalies yra pagrįstas ankstesniu teismo sprendimu, arba

— atitinkamiems asmenims jau buvo anksčiau suteikta teisė į teisminę peržiūrą, arba

— sprendimas dėl išsiuntimo iš šalies grindžiamas būtinomis visuomenės apsaugos priežastimis pagal 28 straipsnio 3 dalį.

3. Atsiteisimo procedūra turi leisti išnagrinėti sprendimo teisėtumą ir faktus bei aplinkybes, kuriai buvo grindžiama siūloma priemonė. Ji turi užtikrinti, kad sprendimas nebūtų neproporcingas, ypač atsižvelgiant į 28 straipsnyje nustatytus reikalavimus.

4. Valstybės narės gali išsiųsti atitinkamą asmenį iš savo teritorijos laukiant atsiteisimo procedūros, tačiau negali uždrausti asmeniui pačiam gintis, išskyrus atvejus, kai jo buvimas gali sukelti rimtų rūpesčių valstybinei politikai ar visuomenės saugumui arba apeliacija ar teisminė peržiūra susijusi su draudimu įvažiuoti į teritoriją.

32 straipsnis

Išsiuntimo iš šalies nurodymų galiojimo trukmė

1. Asmenys, išsiųsti iš šalies dėl valstybinės politikos ar visuomenės saugumo priežasčių, gali pateikti pareiškimą panaikinti išsiuntimo iš šalies nurodymą po pagrįsto laikotarpio, atsižvelgiant į aplinkybes ir bet kuriuo atveju praėjus trejiems metams po galutinio išsiuntimo iš šalies nurodymo, kuris buvo teisėtai priimtas laikantis Bendrijos įstatymų, pateikiant argumentus, iš kurių galima nustatyti, kad rimtai pasikeitė aplinkybės, kurios pateisino nurodymą dėl jų išsiuntimo iš šalies.

Atitinkama valstybė narė priima sprendimą dėl tokio pareiškimo per šešis mėnesius nuo jo pateikimo.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys neturi teisės pateikti į atitinkamos valstybės narės teritoriją, kol jų pareiškimas svarstomas.

33 straipsnis

Išsiuntimas iš šalies kaip bausmė arba teisinė pasekmė

1. Priimančioji valstybė narė negali taikyti išsiuntimo iš šalies nurodymų kaip nuobaudos ar laisvės atėmimo bausmės teisinės pasekmės, nebent tai atitinka 27, 28 ir 29 straipsnių reikalavimus.

2. Jei šio straipsnio 1 dalyje numatytas išsiuntimo iš šalies nurodymas įvykdytas praėjus daugiau kaip dvejiems metams po jo priėmimo, valstybė narė patikrina, ar atitinkamas asmuo šiuo metu kelia rimtą pavojų valstybinei politikai ar visuomenės saugumui ir įvertina, ar yra esminių aplinkybių pasikeitimų nuo išsiuntimo iš šalies nurodymo priėmimo.

38 straipsnis

Panaikinimas

1. Nuo 2006 m. balandžio 30 d. panaikinami Reglamento (EEB) Nr. 1612/68 10 ir 11 straipsniai. (*)

2. Nuo 2006 m. balandžio 30 d. panaikinamos Direktyvos 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB. (*)

3. Nuorodos į panaikintas nuostatas ir direktyvas laikomos nuorodomis į šią direktyvą.

VII SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

34 straipsnis

Viešumas

Valstybės narės skleidžia informaciją apie Sąjungos piliečių bei jų šeimos narių teises ir įsipareigojimus dėl šia direktyva reglamentuojamų dalykų, ypač supažindinimo priemonėmis – vykdant kampanijas per nacionalinę ir vietos žiniasklaidą bei kitomis bendravimo priemonėmis.

39 straipsnis

Ataskaita

35 straipsnis

Piktnaudžiavimas teisėmis

Valstybės narės gali patvirtinti būtinas priemones atsisakyti, nutraukti ar panaikinti bet kokią šia direktyva suteiktą teisę, jei jomis piktnaudžiaujama ar sukčiaujama, pvz., santuokomis iš išskaičiavimo. Bet kokia tokia priemonė turi būti proporcinga ir jai taikomi 30 ir 31 straipsniuose numatyti procedūriniai saugikliai.

Ne vėliau kaip 2006 m. balandžio 30 d. Komisija pateikia ataskaitą apie šios direktyvos taikymą Europos Parlamentui ir Tarybai, įskaitant ir bet kokius reikalingus pasiūlymus, ypač dėl galimybės pratęsti laikotarpį, kurį Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai gali gyventi priimančiosios valstybės narės teritorijoje nekeliant jokių reikalavimų. Valstybės narės teikia Komisijai ataskaitai parengti reikalingą informaciją.

36 straipsnis

Sankcijos

Valstybės narės priima nuostatas dėl sankcijų, taikomų už pagal šią direktyvą priimtų nacionalinių taisyklių pažeidimus, ir imasi būtinų priemonių jų taikymui užtikrinti. Numatytos sankcijos turi būti veiksmingos ir proporcingos. Valstybės narės praneša apie tokias nuostatas Komisijai ne vėliau kaip iki 2006 m. balandžio 30 d. ir nedelsdamos praneša apie bet kokius vėlesnius su jomis susijusius pakeitimus.

40 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję iki 2006 m. balandžio 30 d., įgyvendina šią direktyvą.

Valstybės narės, tvirtindamos šias priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

37 straipsnis

Palankesnės nacionalinės nuostatos

Šios direktyvos nuostatos neturi įtakos valstybės narės nustatytoms įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatomis, kurios yra palankesnės asmenims, kuriems taikoma ši direktyva.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės nuostatų tekstus ir lentelę, nurodančią, kaip šios direktyvos nuostatos atitinka priimtas nacionalines nuostatas.

41 straipsnis

42 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Įsigaliojimas

Priimta Strasbūre, 2004 m. balandžio 29 d.

Ši direktyva įsigalioja jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* dieną.

Europos Parlamento vardu

Tarybos vardu

Pirmininkas

Pirmininkas

P. COX

M. McDOWELL